

O ryzyku dysleksji i dysleksji rozwojowej – co powinien wiedzieć rodzic

Powszechnie panuje przekonanie, że termin **dysleksja** odnosi się wyłącznie do dzieci szkolnych. Niekiedy stosuje się określenia: **ryzyko dysleksji** albo **dziecko ryzyka dysleksji**. Tymczasem dysleksja to termin opisujący nie tylko trudności dzieci, ale także problemy młodzieży i osób dorosłych. **Dysleksja** to syndrom specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu. Trudności te zmieniają się wraz z rozwojem dziecka – dlatego dysleksja nazywana jest **dysleksją rozwojową**.

Terminy używane najczęściej w treściach opinii poradni psychologiczno-pedagogicznych:

- **dysleksja rozwojowa** – zespół specyficznych trudności w pisaniu i czytaniu,
- **dysleksja** – specyficzne trudności w czytaniu,
- **dysortografia** – specyficzne trudności z opanowaniem poprawnej pisowni (uczeń popełnia liczne błędy ortograficzne, chociaż zna reguły pisowni),
- **dysgrafia** – trudności w opanowaniu właściwego poziomu graficznego pisma (brzydkie tzw. dysgraficzne pismo).

Czy moje dziecko ma dysleksję?

Dysleksję można rozpoznać, jeżeli występują u dziecka niepowodzenia w nauce czytania i poprawnego pisania, a poziom umiejętności czytania i pisania odbiega od oczekiwanego. Należy jednak pamiętać, że specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu rozpoznaje się tylko w przypadku stwierdzenia prawidłowego rozwoju umysłowego oraz przy braku poważniejszych schorzeń związanych z centralnym układem nerwowym. Pamiętajmy też, że symptomy dysleksji zmieniają się wraz z rozwojem dziecka. Najczęstsze objawy dysleksji to: zbyt wolne tempo głośnego czytania, czytanie za pomocą głoskowania czy sylabizowania, słabe rozumienie przeczytanego tekstu, trudności w pisaniu ze słuchu, trudności w przepisywaniu tekstu, liczne błędy ortograficzne pomimo znajomości zasad, trudności z koordynacją ruchową, kłopoty z koncentracją uwagi.

Objawy w wieku przedszkolnym, w zerówce i na początku edukacji szkolnej (klasy I-III) – dzieci ryzyka dysleksji

Należy jednak pamiętać, że na tym etapie edukacyjnym diagnoza dysleksji jest utrudniona, ponieważ rozwój dzieci w wieku przedszkolnym jest nierówny, a dysproporcje między nimi duże – jeden pięcioletek już czyta, inny dopiero się uczy, jeszcze inny nie opanował tej umiejętności w ogóle, jeden nie ma trudności z czynnościami szkolnymi, drugi ma. To naturalne. W tym wieku możemy mówić tylko o niektórych symptomach dysleksji i jej ryzyku.

Ryzyko dysleksji występuje jeśli dziecko:

<ul style="list-style-type: none">• wykazuje małą sprawność ruchową całego ciała, np. trudności w nauce jazdy na rowerze dwukołowym, łyżwach, nartach,• niechętnie uczestniczy w zabawach ruchowych,• ma trudności z wykonaniem ćwiczeń równoważnych, np. chodzenie po linii, stanie na jednej nodze,• nie opanowało czynności samoobsługowych, np. ubierania się, mycia,• ma trudności z rzucaniem do celu i chwytaniem,• nieprawidłowo trzyma ołówek,• ma trudności z odtwarzaniem, np. figur geometrycznych,• ma trudności z wyodrębnieniem szczegółów, np. układanie mozaiki, puzzli,	<ul style="list-style-type: none">• z trudem odróżnia podobne kształty, np. podobne figury, czy litery (<i>m-n, l-l -t; b-p-d-g</i>),• utrzymuje się u niego wada wymowy,• ma trudności z tworzeniem rymów, uczeniem się na pamięć (wierszyk, piosenka),• myli podobne wyrazy, nie zauważa różnic między podobnymi słowami (takich jak np.: <i>kotek – kolek</i>),• przedstawia głoski i sylaby w złożonych wyrazach,• ma trudności z różnicowaniem głosek podobnych, np. <i>z-s; g-k</i>,• trudności z zapamiętaniem sekwencji nazw albo serii nazw, np. kolejnych nazw miesięcy, dni tygodnia,• ma trudności z odróżnianiem prawej i lewej strony,• ma trudności z określaniem pory roku, dnia czasu na zegarze.
--	--

A gdy rozpocznie naukę czytania i pisania:

- **przejawia nasilone trudności w nauce czytania**, odbiega umiejętnością od rówieśników, obraz problemu może być różny, bo:
 - ✓ czasem czytając popełnia mało błędów, lecz ma wolne tempo czytania, występuje głoskowanie lub sylabizowanie tekstu, słabo rozumie czytany tekst,
 - ✓ albo ma bardzo szybkie tempo czytania, lecz czyta z wieloma błędami, domyśla się treści, słabo rozumie to co czyta.
- **ma nasilone trudności w pisaniu**, co widać podczas przepisywania, pisania ze słuchu (dyktanda), pisania samodzielnego.
 - ✓ z trudem zapamiętuje wzory wszystkich liter, myli kształty liter,
 - ✓ litery i wyrazy uporczywie pisze w sposób zwierciadlany albo odwzorowuje tekst od prawej strony do lewej,
 - ✓ popełnia wiele różnorodnych błędów, mimo, że stara się opanować reguły pisowni, czasem wręcz tak przekształca wyrazy, że trudno je zidentyfikować,
 - ✓ może mieć mało czytelne, brzydkie, niekształtne pismo i trudność z utrzymaniem go w liniaturze.

Objawy problemów dyslektycznych u starszych uczniów (od kl. IV wzwyż):

Wraz z wiekiem dziecka część obserwowanych wcześniej problemów znika (np. zauważa się duża poprawę w czytaniu – w porównaniu do lat ubiegłych, natomiast utrzymujące się uporczywe błędy w pisowni, mimo pracy nad opanowaniem reguł), a część zmienia swój obraz. Trudności dyslektyczne wpływają na naukę języka polskiego oraz innych przedmiotów.

U dzieci dyslektycznych zauważa się następujące objawy:

<ul style="list-style-type: none">• wolne tempo czytania,• trudności ze zrozumieniem• i zapamiętaniem czytanego tekstu,• niechęć do czytania długich tekstów i książek,• trudności z pisanem wypracowań,• popełnianie błędów ortograficznych• popełnianie błędów gramatycznych, stylistycznych,• nieczytelne pismo,• w nauce języków obcych trudności z poprawnym pisanem pomimo dobrych wypowiedzi słownych, trudności z zapamiętaniem słówek, nieprawidłowa wymowa,• trudności z rozumieniem i zapamiętaniem tekstu mówionego lub nagranego na taśmę,	<ul style="list-style-type: none">• przestawianie cyfr, nieprawidłowe zapisywanie znaków matematycznych,• nieprawidłowe wykonywanie wykresów,• kłopoty z wyobraźnią przestrzenną,• trudności z opanowaniem terminologii z biologii, fizyki, chemii, geografii,• problemy z orientacją na mapie (geografia, historia),• nieprawidłowe zapisywanie łańcuchów reakcji,• trudności z czytaniem i rysowaniem map, zapamiętaniem nazw, nut,• trudności z orientacją w czasie i przestrzeni,• trudności w ćwiczeniach równoważnych, gier z piłką, bieganiu.
--	--

Jeżeli u dziecka występują wskazane powyżej objawy, warto przeprowadzić specjalistyczną diagnozę w poradni psychologiczno-pedagogicznej, tak by właściwie ukierunkować jego edukację i dodatkową specjalistyczną pomoc.

OPRACOWANIE:

dr Małgorzata Półtorak, pedagog – na podstawie: M. Bogdanowicz: „Ryzyko dysleksji, dysortografii i dysgrafii”, Harmonia, Gdańsk 2011